

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ – ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Докторске академске студије

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ ЗА ОЦЕНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

1.1. ДАТУМ И ОРГАН КОЈИ ЈЕ ИМЕНОВАО КОМИСИЈУ

Одлуком бр. 1575/1, донетом на седници одржаној дана 24. јуна 2026. године, Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду образовало је Комисију за оцену докторске дисертације докторанда **мср Антонине Костић** под насловом „Утицај експлицитног поучавања изговора на развој фонетско-фонолошке компетенције србофоних студената модерног грчког језика”, урађену под менторским руковођењем **др Војкана Стојичића, доцента**.

1.2. САСТАВ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

1. ПРЕДСЕДНИК КОМИСИЈЕ

Име и презиме: др Анка Рађеновић

Звање: доцент

Ужа научна област: Неохеленистика

Датум избора у звање: 21. 5. 2024.

Установа на којој је запослен: Филолошки факултет Универзитета у Београду

2. ЧЛАН КОМИСИЈЕ

Име и презиме: др Весна Крајишник

Звање: ванредни професор

Ужа научна област: Српски језик

Датум избора у звање: 31. 5. 2022.

Установа на којој је запослен: Филолошки факултет Универзитета у Београду

3. ЧЛАН КОМИСИЈЕ

Име и презиме: др Оливера Дурбаба

Звање: редовни професор

Ужа научна област: Германистика

Датум избора у звање: 7. 12. 2016.

Установа на којој је запослен: Филолошки факултет Универзитета у Београду

4. ЧЛАН КОМИСИЈЕ

Име и презиме: др Даница Јеротијевић Тишма

Звање: ванредни професор

Ужа научна област: Енглески језик и лингвистика

Датум избора у звање: 22. 2. 2023.

Установа на којој је запослен: Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТКИЊИ

Име (име једног родитеља) презиме:	Антонина (Владислав) Костић
Датум и место рођења:	14. 5. 1993, Београд
Наслов мастер рада:	„Мотивациони ставови и културни стереотипи у процесу учења модерног грчког језика”
Датум одбране мастер рада:	15. 7. 2019.
Установа где је одбрањен мастер рад:	Филолошки факултет Универзитета у Београду
Научна област из које је стечено академско звање мастера:	наука о језику

III СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА који су објављени или прихваћени за објављивање у оквиру рада на докторској дисертацији

1. Костић, А. (2021). Интерференција српског у писаној продукцији модерног грчког језика као страног. У: *Савремена проучавања језика и књижевности*, XII(1) (333–348). Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет.
2. Костић, А. (2022). Елементи реторике у функцији развијања усмене продукције на страном језику – пример модерног грчког. *Philologia Mediana*, 14(14), 341–353.
3. Костић, А. (2022). Фонетске грешке и хиперкорекција личних имена и топонима у модерном грчком као страном језику. *Методички видици*, 13, 207–232.
4. Костић, А., Баћић, М. (2019). Језичка анксиозност: говорна продукција у настави модерног грчког као страног језика. У: *Језици и културе у времену и простору*, VIII(2) (455–468). Нови Сад: Филозофски факултет.
5. Костић, А., Стојичић, В. (2021). Ставови студената неохеленистике о примени ИКТ алата у развијању фонолошке компетенције. *Узданица – часопис за језик, књижевност и педагошке науке*, XVIII(2), 329–342.
6. Стојичић, В., Костић, А. (2021). Улога приручника у развијању фонолошке компетенције код србофоних говорника модерног грчког као страног језика. *Књижевност и језик*, 68(2), 331–342.

IV НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Утицај експлицитног поучавања изговора на развој фонетско-фонолошке компетенције србофоних студената модерног грчког језика

V ПРЕДМЕТ И ЦИЉ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Предмет дисертације кандидаткиње мср Антонине Костић је утицај експлицитног поучавања изговора на развој фонетско-фонолошке компетенције србофоних говорника на модерном грчком језику. Истраживање се ослања на поставке значајних аутора (Flege, 1979; Best, 1994; Flege, 1995; Fraser, 2000; Levis, 2005; Escudero, 2005; Hansen Edwards & Zampini, 2008; Moyer, 2014; Flege & Bohn, 2021; Hansen Edwards et al., 2021) у областима примењене лингвистике и усвајања страног језика, као и на моделима усвајања изговора, док је посебна пажња усмерена на усвајање сегменталних и супraseгменталних карактеристика, те на разговетност и разумљивост говора. Кандидаткиња је спровела истраживање у којем је испитала на који начин експлицитна настава фонетике и фонологије, као и увођење специфичних задатака за увежбавање изговора, утичу на овладавање димензијама изговора србофоних студената модерног грчког као страног језика. Посебну пажњу приликом спровођења експлицитних инструкција кандидаткиња је усмерила на гласове на чију реализацију није навикнут артикулациони апарат изворних говорника српског језика, а са којима се студенти сусрећу у модерном грчком језику, док је посебно место заузимало и разумевање и усвајање супraseгменталних карактеристика, попут акцента, интонације и ритма. У фокусу истраживања су и разговетност и разумљивост говора испитаника, будући да мср Антонина Костић истражила и утицај који страни нагласак може имати на разумевање приликом усмене комуникације. Додатно, извршила је и испитивање утицаја биолошких и социо-афективних фактора на процес овладавања новим фонолошким системом, као што су пол, мотивација за уписивање студија и одабир модерног грчког језика, количина контакта са изворном заједницом, музикалност и музичко образовање, као и академска успешност.

VI ОСНОВНЕ ХИПОТЕЗЕ ИСТРАЖИВАЊА ДИСЕРТАЦИЈЕ

Главна истраживачка питања у дисертацији су следећа:

1. У којој мери експлицитне инструкције и систематично увежбавање изговора утичу на развој фонетско-фонолошке компетенције србофоних студената модерног грчког језика?
2. У којој мери експлицитне инструкције утичу на различите аспекте фонетско-фонолошке компетенције, попут разговетности, разумљивости и страног нагласка, те који аспекти су најподложнији побољшању под њиховим утицајем?
3. Какав је однос између разговетности, разумљивости и страног нагласка као различитих димензија говорне продукције србофоних студената модерног грчког језика?
4. Да ли постоје разлике у мерама изговора између контролисане продукције (активности читања) и слободног говора?
5. Који фактори су повезани са успешнијим развојем фонетско-фонолошке компетенције код србофоних студената модерног грчког језика?
6. Да ли су фактори попут контакта са језиком, учесталости похађања инструкција, музикалности, мотивације и ставова према усменој продукцији повезани са различитим аспектима фонетско-фонолошке компетенције?

Основне хипотезе истраживања у докторској дисертацији мср Антонине Костић су следеће:

1. Србофони студенти модерног грчког језика показују изражене карактеристике неизворног изговора, при чему су потешкоће израженије код гласова и фонетско-

фонолошких структура које не постоје у српском језику или се од њега значајно разликују.

2. Експлицитне инструкције и систематично увежбавање изговора доприносе побољшању разговетности и разумљивости, као и смањењу страног нагласка на модерном грчком језику.
3. Студенти који у току наставе експлицитно увежбавају изговор показују мањи степен одступања од циљне фонетско-фонолошке реализације приликом усмене продукције, чак и на вишим нивоима језичке комуникативне компетенције и након завршетка циклуса експлицитних инструкција.
4. Разговетност и разумљивост су међусобно повезане, али не и идентичне димензије говорне продукције, док израженост страног нагласка није нужно у директној вези са нивоом разумљивости говора србофоних студената.
5. Фактори попут контакта са језиком, учесталости похађања инструкција и музикалности су повезани са успешнијим развојем појединих аспеката фонетско-фонолошке компетенције.

VII КРАТАК ОПИС САДРЖАЈА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација кандидаткиње мср Антонине Костић садржи 292 нумерисане странице, од чега 270 страница чини централни део дисертације, док преосталих 17 страница чине прилози. Списак литературе броји чак 630 јединица. Дисертација садржи насловну страницу на српском и енглеском језику, речи захвалности, сажетак на српском и енглеском језику, садржај, списак коришћених скраћеница и конвенција фонолошке нотације, списак табела, списак илустрација и списак графикана, као и Изјаву о ауторству, Изјаву о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада и Изјаву о коришћењу. Дисертација је подељена на следећих девет поглавља: 1. *Увод*, 2. *Теоријски оквир*, 3. *Досадашња истраживања у српском и грчком научном контексту*, 4. *Фонологија модерног грчког и српског језика*, 5. *Емпијско истраживање*, 6. *Обрада и анализа прикупљених података*, 7. *Приказ истраживачког доприноса*, 8. *Дискусија*, 9. *Закључак*, од којих је свако подељено на неколицину потпоглавља, а након чега следе и списак литературе и прилози.

Дисертација почиње уводом који обухвата предмет и циљ научног истраживања, значај и место дисертације у оквиру шире и уже научне области истраживања као и главна истраживачка питања и хипотезе. У другом поглављу кандидаткиња је представила опсежан теоријски оквир, одн. теорије у области развоја фонетско-фонолошке компетенције на страном језику. Након излагања најзначајнијих теорија пружила је преглед фактора који могу имати утицај на развој фонетско-фонолошке компетенције на страном језику, са посебним освртом на индивидуалне и афективне факторе. У наставку је представила теорије у вези са процесом усвајања изговора на страном језику, стратегијама усвајања, концептима страног нагласка, разумљивости и разговетности, као и феномене хиперкорекције и фосилизације, уз осврт на диференцијалну супституцију и друге стратегије. Затим следи преглед приступа поучавању изговора, односа перцепције и продукције, типова експлицитних инструкција и њиховог утицаја. У наставку говори о принципима нативности и разговетности, месту изговора у језичким приручницима и обуци наставника, уз осврт на додатна истраживања у српском и грчком контексту. Треће поглавље је у целини посвећено прегледу релевантних студија у српском и грчком научном контексту, која представљају полазну тачну спроведеног истраживања.

Четврто поглавље кандидаткиња је посветила компаративном приказу фонолошких система модерног грчког и српског језика, и то најпре сегменталних а затим и супрасегменталних карактеристика. Конкретније, најпре је представила вокале, затим консонанте, као и потенцијално захтевне сегменте за србофоне говорнике. Потом је прешла на излагање теорије дистинктивних обележја, те на преглед супрасегменталних карактеристика двају језика, односно акцента, интонације и ритма.

Пето поглавље садржи емпиријско истраживање. Мср Костић је детаљно приказала методологију истраживања и учеснике, уз анализу њихових одговора на упитник, као и фазе истраживања. У оквиру прве фазе објаснила је приступ и поступак спровођења инструкција, кроз опис пет корака (1. дескрипција и анализа, 2. препознавање слушањем, 3. контролисано увежбавање, 4. вођено увежбавање, 5. увежбавање слободне продукције) и детаљно изложила одабране карактеристике, примере коришћених вежби и мултимедијалних садржаја. Затим је изложила дневник часова и запажања приликом спровођења инструкција у све три експерименталне групе (на курсевима *Савремени грчки језик Г-1, II-1 и Г-5*). Описала је платформу *SpeakGreek* коју је користила приликом давања инструкција. У оквиру описа друге фазе објаснила је процес прикупљања звучних записа, а у оквиру описа треће објаснила је процес евалуације, паралелно пружајући осврт и на етичке аспекте истраживања.

У шестом поглављу приказала је процес анализе прикупљених података, уз приказ основних статистичких показатеља и примењених инференцијалних статистичких анализа. У седмом поглављу кандидаткиња је изложила резултате статистичких анализа, организоване у складу са различитим параметрима, попут нивоа језичке комуникативне компетенције испитаника, типа активности или аспекта продукције. Додатно, изложила је анализу различитих биолошких, психолошких и социо-афективних фактора.

Дискусија, која се налази у осмом поглављу, ослања се на представљене теоријске моделе, уз осврт на однос различитих варијабли (попут аспекта говорне продукције и утицаја експлицитних инструкција на почетни и виши ниво језичке комуникативне компетенције), док се фактори наводе у складу са тиме да ли су имали утицај, као и то да ли је тај утицај био значајан или делимичан. Најзад, кандидаткиња се осврће и на могуће додатне факторе, попут анксиозности и карактеристика евалуатора. У деветом поглављу следе закључна разматрања, уз навођење теоријских, методолошких и педагошких доприноса дисертације, дидактичких импликација, потенцијалних ограничења и предлога за будућа истраживања.

VIII ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ДИСЕРТАЦИЈЕ

Резултати истраживања спроведеног у оквиру ове докторске дисертације указали су на сложу динамике усвајања изговора на страном, односно модерном грчком језику. Наиме, резултати указују на то да се аспекти говорне продукције (разговетност, разумљивост и нагласак) не развијају уједначено и да на њих на различите начине утичу како наставне интервенције, односно експлицитне инструкције, тако и спољашњи фактори. Потврђена је уска повезаност између разговетности и разумљивости, иако није реч о идентичним категоријама, док је уочено да страни нагласак има другачију динамику промене. Додатно, резултати су показали да утицај има и задатак приликом којег се врши евалуација усмене продукције, будући да се различити аспекти другачије испољавају приликом контролисане продукције (задатак читања) и слободне усмене продукције. Ефекти експлицитних инструкција су у највећој мери уочени приликом евалуације активности читања, док није примећен директан пренос стечених знања у слободну продукцију. Поред тога, резултати евалуације страног нагласка показали су сложенији образац, а само присуство страног нагласка није нужно утицало на смањење разумљивости, односно на успешност потенцијалне комуникације. Додатно, ефекат инструкција се најчешће испољавао као различита динамика развоја током времена, а не као нагла разлика између експерименталне и контролне групе.

Када је реч о групама на различитим нивоима језичке комуникативне компетенције, иако почетну предност имају студенти на вишем нивоу, уочено је да студенти нижег нивоа показују израженији напредак, те се разлика између група постепено смањује. Значајан налаз тиче се и тога да је страни нагласак показао потенцијал за промену и на вишем нивоу језичке комуникативне компетенције, будући да је уочен статистички значајан пад вредности током времена, када је реч о активности читања. Као фактори са израженим ефектом препознати су академска успешност (односно просечна оцена на студијама) – која је била у позитивној

корелацији са високом евалуацијом аспеката, број долазака на инструкције – који је показао повезаност са одређеним аспектима у активности читања, контакт са изворном заједницом (изражен бројем посета Грчкој и Кипру) – који је показао најизраженији ефекат, као и самопроцењена музикалност – која је показала повезаност са одређеним аспектима говора. Као фактори са делимичним ефектом истичу се значај који испитаници придају изговору и усменој продукцији, задовољство сопственим постигнућем, као и музичко образовање. Додатно, пол и прва жеља за уписивање студија неохеленистике или одабир модерног грчког као помоћног језика су фактори који нису показали статистички значајан ефекат.

Научни допринос дисертације се препознаје у проширивању сазнања о процесу усвајања изговора на страном, а посебно на модерном грчком језику, у развијању методологије поучавања изговора и повезивању различитих теоријских приступа, као и у испитивању различитих активности говорне продукције и мноштва ефеката који утичу на овај процес. Додатно, дисертација проширује сазнања о усвајању изговора у одраслом добу, док пружа и врло користан компаративни преглед фонолошких система двају језика, који може допринети разумевању потешкоћа са којима се сусрећу србофони говорници. Методолошки допринос дисертације се огледа у обједињавању лонгитудиналног праћења развоја компетенције, експерименталног приступа и анализе фактора, као и у укључивању различитих активности и испитаника различитих нивоа језичке комуникативне компетенције, у реалном универзитетском контексту. Поред тога, препознаје се и педагошки допринос истраживања, будући да се у дисертацији нуде конкретни наставни материјали, алати и активности који могу бити укључени у наставу модерног грчког као страног језика, док је и само разумевање процеса и динамике развоја аспеката говорне продукције значајно за осмишљавање будућих наставних интервенција.

IX ПРОВЕРА ОРИГИНАЛНОСТИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

На основу *Правилника о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду* и налаза у извештају из програма *iThenticate*, којим је извршена провера оригиналности докторске дисертације „Утицај експлицитног поучавања изговора на развој фонетско-фонолошке компетенције србофоних студената модерног грчког језика” аутора **мср Антонине Костић**, констатовано је да утврђено подударане текста износи **1%**.

Овај степен подударности последица је цитата, личних имена, библиографских података о коришћеној литератури, тзв. општих места и података, као и претходно публикованих резултата докторандових истраживања, који су проистекли из њене дисертације, што је у складу са Чланом 9. Правилника.

На основу изнетог, а у складу са ставом 2 Члана 8. *Правилника о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду*, извештај указује на оригиналност докторске дисертације, те се прописани поступак припреме за њену одбрану може наставити.

X ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ

Комисија за оцену докторске дисертације констатује да је дисертација „Утицај експлицитног поучавања изговора на развој фонетско-фонолошке компетенције србофоних студената модерног грчког језика” кандидаткиње **мср Антонине Костић** оригинално и самостално научно дело и да су се стекли услови за њену јавну одбрану.

Комисија стога предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да прихвати с позитивном оценом Извештај о оцени докторске дисертације под насловом „Утицај експлицитног поучавања изговора на развој фонетско-фонолошке

компетенције србофоних студената модерног грчког језика”, коју је урадила кандидаткиња мср Антонина Костић под менторством доц. др Војкана Стојичића и да је, у складу са прописима, упути Већу научних области друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду на разматрање.

У Београду, 6. јула 2026.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

1. _____
др Анка Рађеновић, доцент
председник Комисије

2. _____
др Весна Крајишник, ванредни професор
члан Комисије

3. _____
др Оливера Дурбаба, редовни професор
члан Комисије

4. _____
др Даница Јеротијевић Тишма, ванредни
професор
члан Комисије